

УДК 373.2.016:811.111/316.663.5

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4\(9\)-256-263](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4(9)-256-263)

Павлюк Вікторія Ігорівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини., 20300, м. Умань, вул. Садова, 2, тел.: (063) 857-53-08, <https://orcid.org/0000-0002-9612-2218>

ЕФЕКТИВНЕ НАВЧАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕТОДУ КАЗКОВО-РОЛЬОВОЇ ГРИ

Анотація. У статті представлено модель ефективного навчання старших дошкільників англійської мови із застосуванням методу казково-рольової гри. Обґрунтовано ефективність проведення казково-рольової гри для навчання англійської мови старших дошкільників, визначено роль казки у проведенні комунікативних рольових ігор у підготовці дошкільників до іншомовного спілкування. Здійснено опис етапів проведення рольової гри на прикладі української народної казки «Рукавичка». З'ясовано, що під час рольової гри корисно включати різні моделі взаємодії учнів і вчителя, зокрема роботу в парах та групову роботу на занятті. Окреслені вимоги до проведення рольової гри, а саме: використання засобів стимуляції мотивації у дітей до вивчення іноземної мови, належна підготовка та організація проведення рольової гри, підтримка позитивної та творчої атмосфери, комунікативний підхід до навчання, використання наочності для досягнення поставлених цілей рольової гри у поєднанні комунікативного та пізнавального аспектів навчання. Встановлено, що рольова гра іноземною мовою сприяє формуванню у старших дошкільників навичок комунікації й використання граматичних моделей, а також сприяє актуалізації знань з казкової літератури та всебічному розвитку особистості. Як висновок, рольова гра є ефективною формою навчання іноземної мови в закладах дошкільної освіти, оскільки вона сприяє формуванню мотивації до вивчення іноземних мов надалі, надає підґрунтя для командної роботи молодших школярів в умовах Нової української школи, розвиває комунікативні навички, пам'ять, мислення, увагу, активізує пізнавальну діяльність дитини. Визначено, що вплив рольових ігор на формування іншомовної комунікативної компетентності є перспективним напрямком дошкільної педагогіки.

Ключові слова: рольова гра, інноваційна методика, метод навчання, ефективність навчання, мотивація навчальної діяльності, комунікативний аспект.

Pavlyuk Viktoriia Ihorivna, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Foreign Languages, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 20300, Uman, 2 Sadova Str., tel .: (063) 857-53-08, [https // orcid.org / 0000-0002-9612-2218](https://orcid.org/0000-0002-9612-2218)

EFFECTIVE TEACHING OF ENGLISH TO PRESCHOOLERS USING THE METHOD OF FAIRY-TALE ROLE-PLAYING GAMES

Abstract. The article presents a model of effective teaching of senior preschoolers in English using the method of fairy-tale role-playing games. The effectiveness of the fairy-tale role-playing game for teaching English to senior preschoolers is substantiated, the role of the fairy tale in conducting communicative role-playing games in preparing preschoolers for foreign language communication is determined. The stages of role-playing are described on the example of the Ukrainian folk tale "The mitten". It has been found that it is useful to include different models of student-teacher interaction during a role play, including pair work and group work in the classroom. Requirements for role-playing are outlined, namely: use of means to stimulate children's motivation to learn a foreign language, proper preparation and organization of role-playing, support of positive and creative atmosphere, communicative approach to learning, use of clarity to achieve goals of role play in combination of communicative and cognitive aspects of learning. It is established that role-playing in a foreign language promotes the formation of communication skills and the use of grammatical models in senior preschoolers, as well as promotes the actualization of knowledge of fairy tales and comprehensive personal development. In conclusion, role play is an effective form of foreign language teaching in preschool education, as it helps to motivate to learn foreign languages in the future, provides a basis for teamwork of younger students in the New Ukrainian School, develops communication skills, memory, thinking, attention, activates the child's cognitive activity. It is determined that the influence of role-playing games on the formation of foreign language communicative competence is a promising area of preschool pedagogy.

Key words: role play, innovative methods, teaching method, learning efficiency, motivation of educational activity, communicative aspect.

Постановка проблеми. Навчання дошкільників іноземним мовам є складним і багатоетапним завданням. Іноземна мова в дошкільному закладі освіти сприяє соціалізації особистості дитини, формуванню її особистісної культури (через знайомство з мовою та культурою іншого народу), розвиток мислення, пам'яті, уваги, уяви, тощо.

Глобальний розвиток англійської мови в світі сприяє використанню вчителями інноваційних методик у викладанні англійської як другої іноземної мови. Важливим завданням для вчителя є зміна в ідеології викладання

іноземної мови в порівнянні із рідною мовою, оскільки ідеологічний підхід у викладанні є ключовим у формуванні педагогічної практики в класі. У навчанні дошкільників іноземної мови як другої необхідно слідувати наступним принципам: діти мотивовані до вивчення другої іноземної мови через мовленнєві зв'язки; вони навчаються у дії; вивчення іноземної мови повинно відбуватися у комплексній програмі розвитку дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання навчання учнів іноземних мов через рольову гру у своїх працях розглядали такі науковці як А. Манукян, А. Дургарян, О. Зима, В. Черниш, Л. Мікешова, А. Демішева, К. Шаріпова, Т. Шкваріна та ін. Однак недостатньо вивчені аспекти навчання дошкільників іноземній мові із застосуванням методу казково-рольової гри.

Мета статті – визначення ефективності проведення казково-рольової гри для навчання англійської мови старших дошкільників. Завданнями є проаналізувати наукову літературу з теми дослідження, описати етапи проведення рольової гри на прикладі української народної казки «Рукавичка», визначити перспективи використання казково-рольової гри для навчання англійської мови старших дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи казку як засіб вивчення іноземної мови необхідно звернутися до праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, А. Манукян та А. Дургарян стверджують, що коли діти починають вивчати іноземну мову, вони більше отримують інформації, ніж продукують результат, тому у викладацькій практиці необхідно використовувати щось привабливе для них. Використання казок у програмі вивчення англійської мови на початковому етапі є ідеальним та унікальним вступом до вивчення іноземної мови, оскільки останні представляють навчання дітям у мотивуючому та привабливому контексті [6, С. 25].

К. Шаріпова припускає, що ефективність використання казки в мовленнєвому навчанні залежить не тільки від точного визначення її місця в системі навчання, а й від того, наскільки раціонально організована структура уроку та наскільки виважені навчальні можливості казки і узгоджені з цілями навчання. В структурі уроку навчання усного мовлення дослідниця розглядає чотири етапи: підготовчий етап – для усунення мовних труднощів, сприйняття казки – під час першого читання, контроль розуміння основного змісту й розвитку мови та етап формування усних навичок [7, С. 1175].

Л. Мікешова вважає використання літературних творів на уроках мови здобутком для розвитку мовної свідомості учнів, а також їх особистості; літературний твір може створити незвичайну атмосферу на уроці, привнести позитивні зміни в рутинні уроки англійської мови, тощо. Вона стверджує, що підготовка уроку-рольової гри займає багато часу і також вимагає значних зусиль, однак, якщо робота добре організована, інвестиції зусиль можуть принести величезну винагороду, а «відчуття досягнутого результату» задовольняють обидві сторони [5, С. 17].

О. Зима зазначає, що рольова гра мотивує розумову діяльність, оскільки учні опиняються в ситуації, коли актуалізується необхідність щось сказати, попросити, дізнатися, довести, чимось поділитися зі співрозмовником та підкреслює, що ігри позитивно впливають на формування пізнавальних інтересів учнів, сприяють свідомому засвоєнню іноземної мови, розвитку таких якостей, як самостійність, ініціативність та почуття колективізму [2].

В роботі із дошкільниками на уроках англійської мови важливою є наочність. Зокрема, Т. Шкваріна радить на кожному занятті з іноземної мови широко застосовувати різноманітну наочність для кращого запам'ятовування дітьми мовленнєвого матеріалу і як засіб семантизації (з'ясування значення слів, зворотів тощо). На думку дослідниці варто, зокрема, надавати перевагу предметній наочності (іграшкам, реальним речам, макетам) та ілюстративній (картинам, ілюстраціям, слайдам, кадрам діафільмів та ін.). Показ може супроводжуватися мімікою, жестами, певним рухом, дією, що сприяє кращій семантизації слів [4]. Погоджуємося із вищезазначеним, і наголошуємо, на тому, що самостійна робота з виготовлення елементів власної наочності дітьми для рольової гри сприятиме кращому сприйняттю навчального матеріалу.

Навчання дітей старшого дошкільного віку іноземним мовам через рольову гру – надзвичайно складне і багатоетапне завдання, яке потребує значних зусиль зі сторони вчителя. Серед ефективних навчальних методів з навчання дітей дошкільного віку іноземним мовам виділяють брейнстормінг, «опиши картинку», «порівняй картинки», сторітелінг, інсценізацію історії, тощо. Вчитель може обирати той чи інший метод відповідно до тематики вивчення іноземної лексики, чи рівня володіння дітьми іноземної мови. Тематичний підхід до інсценізації казки є ефективним у закріпленні лексики з теми вивчення.

Л. Мікешова підкреслює, що під час роботи з казкою в класі іноземною мовою корисно включати різні моделі взаємодії учнів і вчителя, зокрема робота в парах, яка спрямована як на розмовні навички, так і на відтворення певних граматичних моделей, у виконанні завдання «знайти відмінність» і «упорядкувати малюнки» та групова робота, яка зосереджується на усній практиці і сприяє позитивній атмосфері в класі [5, С. 25].

Виклад основного матеріалу. Рольову гру, як правило, проводять на заключному етапі вивчення теми. У проведенні рольової гри на уроці іноземної мови вчителю слід дотримуватися певних вимог.

А. Демішева виокремлює наступні вимоги до рольових ігор на уроках іноземної мови:

- Гра повинна стимулювати мотивацію до навчання, викликати в учнів інтерес і бажання добре виконати завдання.
- Рольову гру потрібно добре підготувати та організувати.
- Рольова гра неодмінно проводиться в доброзичливій, творчій атмосфері, викликає в учнів почуття задоволення, радості.

- Рольова гра має бути прийнята всією групою.
- Гра організовується таким чином, щоб учні могли в активному розумовому спілкуванні з максимальною ефективністю використовувати навчальний матеріал, що відпрацьовується. [1].

Виділяють наступні етапи проведення рольової гри:

1) Підготовчий етап:

- а) інформування учасників про майбутню гру;
- б) відпрацювання елементів мовного матеріалу у фонетичних вправах;
- в) відпрацювання мовного матеріалу в мовних вправах;

2) Проведення ролевої гри.

3) Заключний етап:

- а) оцінка мовної діяльності учасників;
- б) аналіз типових мовних помилок;
- в) обговорення комунікативної поведінки учасників гри.

Вчителю також необхідно поставити перед собою запитання до проведення рольової гри, а саме визначитися, які теми він хоче охопити у проведенні гри; скільки часу він та його клас має витратити на той чи інший вид діяльності; чого він очікує від своїх учнів; чи бажає вчитель, щоб учні грали рольову гру окремо чи разом; якою буде рефлексія після рольової гри.

Для проведення уроку-ролевої гри доцільно обирати казки, відомі дітям з рідної мови. Українська народна казка «Рукавичка» стане, на нашу думку, гарним прикладом проведення рольової гри для старших дошкільників, оскільки лексичний матеріал казки відповідає тематиці проведення занять з англійської мови у старшій дошкільній групі.

Рольову гру на основі казки «Рукавичка» можна умовно розділити на три етапи. На підготовчому етапі дітей необхідно поінформувати про інсценізацію казки, повторити сюжет українською мовою та підготувати необхідний наочний матеріал для проведення рольової гри. Вчитель повинен здійснити роботу з опрацювання лексики до казки, яка передбачає створення словника у картинках – малюнки тварин-персонажів казки «Рукавичка». Цей метод дозволить здійснити роботу над введенням і запам'ятовуванням лексичних одиниць, що є необхідною складовою в інсценізації історії.

Для рольової гри можна приклеїти розмальовки персонажів на палички і в наступному етапі використовувати в якості лялькового театру. Також попередньо необхідно виготовити рукавичку великого розміру, щоб можна було ховати персонажів тварин за нею під час гри. На етапі підготовки матеріалу до казки необхідним є повторення лексики, для кращого запам'ятовування слів. Наприклад, під час процесу підготовки фігурок персонажів, рідною мовою вчитель вимовляє послідовність виконання завдань поєднуючи їх з англійськими назвами – «Діти, сьогодні ми будемо виготовляти (a frog, a mouse, a bear, etc.)...; вони живуть у лісі...; тепер вирізаємо тварин... (a frog, a mouse, a bear, etc.)», а команди «Заходь» (Come

in), «Живи з нами» (Live with us) та ін. називаємо виключно англійською мовою. На практиці діти відпрацьовують у парах лексичний запас з теми. Після того як вони вивчили свої слова-назви тварин, їм пропонують помінятися ролями. Коли учасники інсценізації казки готові, вчитель просить їх виступити перед класом.

Проведення рольової гри. Після етапу опрацювання лексики ми перейшли до рольової гри за казкою «Рукавичка». Діти самі відтворюють візуалізований сюжет казки за допомогою фігур тварин, називаючи їх англійською мовою. Вчитель спостерігає за процесом інсценізації і втручається лише тоді, коли у дитини виникають труднощі із назвою тварини чи команд. Інший варіант – попросити дітей допомогти один одному.

В. Черниш стверджує, що на етапі проведення рольової гри роль учителя постійно змінюється. На початковому етапі вчитель активно контролює діяльність учнів, поступово вчитель виступає у ролі режисера, який може непомітно для учнів керувати ходом гри, не беручи на себе активної ролі. Іноді педагог може взяти на себе виконання певної ролі, проте не головної, щоб гра не перетворилася на традиційну форму роботи під його керівництвом. В. Черниш вважає, що бажано, щоб соціальний статус виконуваної учителем ролі допомагав йому спрямовувати мовленнєве спілкування у групі, сам учитель повинен залишатися активним спостерігачем, він може щось рекомендувати, але не нав'язувати свого рішення [3].

На заключному етапі відбувається процес оцінювання мовної діяльності дітей, аналіз мовних помилок та обговорення комунікативної поведінки учасників гри. Важливою є оцінка вчителем ефективності проведення рольової гри та перевірка якості засвоєння нових слів і граматичних виразів. Однак, не слід акцентувати занадто багато уваги на мовних помилках, навпаки, вчитель може спрогнозувати типові помилки у мовленні учнів під час рольової гри і створити атмосферу «успіху» у подоланні недоліків гри.

Розглядаючи інсценізацію історії на основі казки «Рукавичка» для дітей старшої дошкільної групи, можемо зазначити, що діти охоче залучаються до ролей тварин і таким чином багаторазово відтворюють лексику з теми «Лісові тварини» та граматичні конструкції типу «Come in», «stay with us», «go away», «it' a...», тощо.

Висновки. Отже, для ефективного навчання дошкільників англійської мови із застосуванням методу казково-рольової гри вчитель повинен дотримуватись наступних вимог: 1. Використовувати засоби стимуляції мотивації у дітей до вивчення іноземної мови; 2. Забезпечити належну підготовку до інсценізації казки та здійснити організацію з проведення рольової гри; 3. Підтримувати позитивну та творчу атмосферу; 4. Ураховувати комунікативний підхід до навчання; 5. Використовувати дидактичний матеріал, зокрема наочність для досягнення поставлених цілей рольової гри (поєднання комунікативного та пізнавального аспектів навчання). Рольова гра іноземною

мовою сприяє формуванню у старших дошкільників навичок комунікації й використання граматичних моделей, а також сприяє актуалізації знань з казкової літератури та всебічному розвитку особистості.

Таким чином, рольова гра є ефективною формою навчання іноземної мови в закладах дошкільної освіти, оскільки вона сприяє формуванню мотивації до вивчення іноземних мов надалі, надає підґрунтя для командної роботи молодших школярів в умовах Нової української школи, розвиває комунікативні навички, пам'ять, мислення, увагу, активізує пізнавальну діяльність дитини. Рольові ігри можуть допомогти учням отримати знання та навички з різних навчальних ситуацій. Необхідною складовою розуміння учнями завдань рольових ігор є те, що останні мають бути зосереджені на змісті, відповідати навчальним цілям і реальним ситуаціям. Вправи на рольові ігри спонукають учнів критично мислити про складні та суперечливі теми та дивитися на ситуації з іншої точки зору. При правильному проведенні рольові ігри можуть мотивувати учнів вивчати іноземні мови у цікавій ігровій формі.

Вивчення впливу рольових ігор на формування іншомовної комунікативної компетентності вбачаємо перспективним напрямком дошкільної педагогіки.

Література:

1. Демішева А. К. Рольові ігри на уроках англійської мови. Англійська мова та література. 2010. №13. С.28-36.
2. Зима О. Рольові ігри з англійської мови як засіб активізації пізнавальної діяльності URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/49325/ (дата звернення: 07.02.2022).
3. Черниш В. В. Організація та проведення рольових ігор на уроках іноземної мови. Іноземні мови. 2010. № 4. С. 7-15
4. Шкваріна Т.М. Методика навчання іноземної мови дошкільників: Навчальний посібник. Київ: Освіта України, 2007. 300 с.
5. Lenka Mikešová. The Usage of Fairy Tales in English Lessons and Their Influence on Children's Social Development. Theses. 2006. 105 pp.
6. Manukyan A. M., Durgaryan A. M. (2019) Developing Speaking Skills Through Fairy Tales in Elementary School. Science Review. 3(20). doi: 10.31435/rsglobal_sr/31032019/6384
7. Sharipova C. The role of fairy tales in the teaching of English. Scientific progress. Volume 2. Issue 6, 2021. pp 1175-1180.

References:

1. Demisheva A. K. (2010) Rolovi ihry na urokakh anhliiskoi movy [Role-playing games in English lessons] *Anhliiska mova ta literatura*. – *The English language and literature*, 13, 28-36 [in Ukrainian].
2. Zyma O. Rolovi ihry z anhliiskoi movy yak zasib aktyvizatsii piznavalnoi diialnosti. [Role-playing games in English as a means of enhancing cognitive activity] – Retrieved from: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/49325/
3. Chernysh V. V. (2010) Orhanizatsiia ta provedennia rolovykh ihor na urokakh inozemnoi movy [Organizing and conducting role-playing games in foreign language lessons] *Inozemni movy*. – *Foreign languages*, 4, 7-15.

4. Shkvarina T.M. (2007) *Metodyka navchannia inozemnoi movy doshkilnykiv [Methods of teaching a foreign language to preschoolers]*. Kyiv: Osvita Ukrainy [in Ukrainian].
5. Lenka Mikešová (2006). The Usage of Fairy Tales in English Lessons and Their Influence on Children's Social Development. *Candidate's thesis*. [in English].
6. Manukyan A. M., & Durgaryan A. M. (2019). Developing speaking skills through fairy tales in elementary school. *Science Review*, 3(20), 26-29. https://doi.org/10.31435/rsglobal_sr/31032019/6384 [in English].
7. Sharipova C. (2021) The role of fairy tales in the teaching of English. *Scientific progress*, 2 , 1175-1180 [in English].